

VIII. Kansanlastentarhat.

Helsingin kansanlastentarhain johtokunnan kertomus työvuodelta 1913—14 ¹⁾ oli seuraavaa sisällystä:

Kansanlastentarhain johtokuntaan kuuluivat työvuonna 1913—14 rehtori filosofianmaisteri Bernhard Estlander, puheenjohtajana, pankinjohtaja lakitieteentohtori Alexander Frey, kansakoulutar kastaja filosofiantohtori Oskari Mantere, konsulinrouva Bertha Paulig sekä kansakoulunopettajatar neiti Hanna Paqvalén. Johtokunta kokoontui 10 kertaa.

Kansanlastentarhain toiminta jatkui kertomusvuonna samaan tapaan kuin ennenkin. Ne ovat pyrkineet täyttämään tehtävänsä avustaa köyhiä koteja pienten lasten kasvatuksessa ja hoidossa.

Lapset ovat aamupäivin kokoontuneet asiantuntevain johdolla saamaan sitä silmälläpitoa ja kasvatusta, jota vähävaraisten kotien on suurkaupunkiyhdyskunnassa niin vaikea heille antaa. Lapsille, joiden äitien täytyy kokonaan ylläpitää koti tai ansiollaan kartuttaa kodin tuloja, on sangen tärkeää, että heidät vapautetaan kadun ja pihan vaikutuksen alaisuudesta; lapsille, joiden äidit tosin ovat kotona, mutta joiden usein on kannettava tavallisesti suuren perheen taloushoidon työtaakka ja joilta usein puuttuu voimia tai kykyä kasvattaa lapsia, on yhtä tärkeää päästä kansanlastentarhan kasvattavan vaikutuksen alaisiksi. Huomautettakoon kuitenkin, että lastentarhain tärkeimpiä periaatteita on olla puuttumatta kodin työalaan, olla erottamatta lapsia kokonaan kodin yhteydestä. Lastentarhat ovat olemassa vähävaraisten lasten kasvatusta ja hoitoa varten niissä tapauksissa, joissa kodit eivät riitä tähän tarkoitukseen, mutta ne eivät suinkaan ole lastenhoitolaitoksia varsinaisessa mielessä.

Lastentarhoissa on lapsilla tarjona heidän ikänsä ja kehityskantansa mukaan sovitettua työtä ja leikkiä. He ovat saaneet

---

¹⁾ Eräät kertomusta seuranneet taulutiedot on julkaistu Helsingin kaupungin tilastollisessa vuosikirjassa vuodelta 1913.

mahdollisimman paljon ottaa osaa kaikkiin lastentarhassa esiintyviin taloustehtäviin. Lastentarhan olot pyritään saattamaan niin kodin tapaisiksi ja kodikkaiksi kuin mahdollista. Lapset ovat saaneet olla apuna valmisteltaessa lastentarhassa jaeltuja aterioita, pöydän kattamisessa ja astiain pesemisessä, ovat kykynsä mukaan saaneet ottaa osaa metalli- ja muiden esineiden puhdistukseen ja kiilloitukseen, nukenvaatteiden, lastensalvettien y. m. pesuun sekä hoitaa kukkia ja puutarhatilkkua, jos tilaisuutta siihen on ollut; kaikki lasten siten lastentarhassa tai sen ulkopuolella saavuttamat kokemukset otetaan huomioon ja käytetään yhteisen työskentelyn ja huomioiden aiheina. On käytetty Fröbelin „lahjoja“, palloja, rakennuspöliköitä, taitelehtiä, tikkuja, paperimattojen palmikoimista, paperi- tai pahviompelua y. m. Saduilla, kertomuksilla, laululla ja leikillä on huomattava sija työskentelyohjelmassa. Lastentarhat pyrkivät antamaan lapsille mahdollisimman hyvää hoitoa ja kasvatusta, pitämään huolta heidän ruumiillisesta tilastaan, samoin kuin lujittamaan heidän siveellistä ja älyllistä kehitystään sekä herättämään heidän uskonnollista tunnettaan. Lapsille annetun henkilökohtaisen hoidon johdosta on huomio kiintynyt niihin pikku lapsiin, jotka kotonaan ovat päivisin vailla silmälläpitoa. Jotteivät nämä lapset siihen aikaan päivästä, jolloin lastentarhat ovat suljettuina, jäisi oman onnensa nojaan, on eräisiin lastentarhoihin perustettu n. s. lastenkamariosastoja. Tänä vuonna on kahdessa lastentarhassa, Sörnäsän kansanlastentarhassa ja Hermannin suomenkielisessä kansanlastentarhassa, n. s. iltapäivälastentarhat järjestetty „lastenkamareiksi“, ja ovat ne osottaneet täyttävänsä todellista tarvetta. Lastenkamarit ovat avoinna klo 7—10 a. p. ja 2—6 i. p. eli siihen aikaan päivästä, jolloin lastentarhatyö ei ole käynnissä. Näille osastoille on tahallisesti otettu verraten lukuisampia opettajattaria kuin varsinaisiin lastentarhoihin, jotta lapset voitaisiin jakaa pienempiin ryhmiin ja kurinpitoa ja pakottelua, jota välttämättä täytyy soveltaa suurempiin lapsilaumoihin, sen johdosta lieventää sekä elämä näissä „lastenkamareissa“ saattaa todellisen ihannelasten-kamarin elämän kaltaiseksi.

Vuonna 1913—14 työskentelivät Helsingissä seuraavat 15 kaupungin avustamaa lastentarhaa, nimittäin:

kaksikieliset kansanlastentarhat Sörnäsissä (Ebeneserkoti), Helsinginkadun 3—5:ssä, käsittäen ruotsin- ja suomenkielisen osaston, suomenkielisen haaraosaston, joka avattiin syyskuun 1 päivänä 1913 tarkoitusta varten vuokratussa huoneistossa, Helsinginkadun 7:ssä, kaksikielisen lastenkamariosaston, joka aloitti toimintansa tammikuun 15 päivänä 1914, sekä osaston, joka on ollut avoinna ainoastaan kesäkuukausina; Fredriksperissä, Hertankadun 16:ssa,

joka lastentarha myös käsittää Helsingin maalaiskunnan osottamalla varoilla kustannetun iltapäiväosaston; Hermannissa, Gumtähdenkadun 4:ssä;

ruotsinkieliset kansanlastentarhat Kalliossa; Tehtaankadun varrella; Hermannissa, Saarikadun 4:ssä, iltapäiväosastoineen; Sepänkadun 13:ssa; Töölössä (Bertha-Maria koti); Vladimirinkadun 21:ssä;

suomenkieliset kansanlastentarhat Kalliossa, Kolmas linja 4; Kansakoulukadun 1:ssä; Hermannissa (Kotikallio), Itäisen viertotien 25:ssä kaiken vuotta avoinna olevine lastenkamariosastoineen sekä lastenseiminceen, joka kustannetaan osin anniskeluosakeyhtiön voittovaroilla ja osin yksityisillä apumaksuilla; Korkeavuorenkadun 1:ssä; Punavuorenkadun 7:ssä; Töölössä, Kammiokadun 11:ssä.

Lastentarhoissa, joissa oli varattu tilaa syyslukukaudella 1,700 ja kevätlukukaudella 1,730 lapselle, on käynyt edellisenä lukukautena 1,885 ja jälkimäisenä 1,908 lasta. Nämä laitokset näyttävät vuosi vuodelta saavuttavan lisääntymistään lisääntyvää luottamusta kaupungin varattoman väestön keskuudessa, ja oppilastulva on ollut paljon suurempi, kuin lastentarhat ovat voineet vastaanottaa. Useimmissa lastentarhoissa on ollut lapsia tuntuvasti yli varsinaisen määrän, syystä että johtajattaret ovat koettaneet varata sijaa niin monelle lapselle kuin mahdollista. Valitettavasti on heidän kuitenkin täytynyt kieltäytyä vastaanottamasta melko suurta lapsimäärää (69 ruotsia ja 155 suomea puhuvaa).

Lukuvuoden varrella lastentarhoihin kirjoitettujen lasten ikä lukukausien alussa käy selville seuraavista numeroluvuista:

Syyslukukausi.				Kevätlukukausi.			
58 lasta 7-vuotiaita.				16 lasta 8-vuotiaita.			
635	”	6	”	183	”	7	”
558	”	5	”	622	”	6	”
403	”	4	”	534	”	5	”
216	”	3	”	340	”	4	”
15	”	2	”	199	”	3	”
				14	”	2	”

Lastentarhat olivat vuonna 1913—14 toimessa 165—190 päivää. Työpäiväin lukumäärän ero johtui pääasiallisimmin siitä, että eräät lastentarhat oli pidetty suljettuina, syystä että lapsiin oli ilmestynyt tarttuvia tauteja.

Päivittäinen työaika on ollut 4 tuntia, useimmiten klo 10 a. p. —2 i. p. Iltapäiväosastot ovat työskennelleet klo 2—6 i. p. ja lastenkamarit 7—10 a. p. ja 2—6 i. p.

Lastentarhoissa päivittäin annetusta ateristiasta on suoritettu

maksua 5 penniä ja kolmesta lastenkamareissa annetusta ateriasta 20 penniä, mutta maksunhuojennusta on myönnetty. Onpa useat lapset kokonaan vapautettukin suorittamasta päivällismaksua lastentarhalle, jota vastoin lastenkamariosastoja käyttäneiden lasten puolesta on aina vaadittu maksu. Tämä maksu on joskus huojistettu viiteenkin penniin päivässä. Alempana olevasta taulusta näkyy, missä määrin huojennuksia päivällismaksujen suorittamisessa on myönnetty:

	Syyslukukausi.				Kevätlukukausi.			
	Kansanlastentarhoihin kirjotettuja lapsia.	N i i s t ä			Kansanlastentarhoihin kirjotettuja lapsia.	N i i s t ä		
		täyden maksavia.	alennetun maksun suorittavia.	vapautettuja.		maksuvia.	alennetun maksun suorittavia.	vapautettuja.
Sörnäsän kansanlastentarha	333	198	69	66	354	191	77	88
Fredriksperin ”	84	69	—	15	87	68	—	19
Hermannin ”	75	55	—	20	76	58	—	18
Kallion ruotsinkielinen kansanlastentarha	124	103	—	21	117	91	—	26
Tehtaankadun 13 ruotsinkielinen kansanlastentarha	79	78	—	1	79	76	—	3
Hermannin ruotsinkielinen kansanlastentarha	107	47	19	41	104	41	19	44
Sepänkadun 13 ruotsinkielinen kansanlastentarha	101	99	—	2	100	93	—	7
Töölön ruotsinkielinen kansanlastentarha	152	124	—	28	148	117	—	31
Vladimirinkadun 21 ruotsinkielinen kansanlastentarha	107	94	—	13	111	95	—	16
Kallion suomenkielinen kansanlastentarha	110	41	53	16	107	27	66	14
Kansakoulukadun 1 suomenkielinen kansanlastentarha	105	97	—	8	106	95	—	11
Hermannin suomenkielinen kansanlastentarha	174	139	—	35	175	118	—	57
Korkeavuorenkadun 1 suomenkielinen kansanlastentarha	127	107	—	20	133	144	—	19
Punavuorenkadun 7 suomenkielinen kansanlastentarha	115	79	—	36	108	72	—	36
Töölön suomenkielinen kansanlastentarha	92	86	—	6	103	95	—	8
Yhteensä	1,885	1,416	141	328	1,908	1,351	162	397

Tänä työvuonna sai kaupunki Smk:n 60,431:20 suuruisen valtioavun lastentarhain kannattamiseksi, sillä ehdolla että nämä eivät hoidokeiltaan kanna sisäänkirjotusmaksuja. Valtioapu maksettiin niin myöhään, että kaikki syyslukukauden sisäänkirjotusmaksut jo oli kannettu. Nämä täytyi maksaa takaisin, mutta kaupunginvaltuusto myönsi kaikkiaan 4,082 markan korvauksen siitä tappiosta, minkä lastentarhat olivat kärsineet, sen johdosta etteivät saaneet kantaa edellytettyjä maksuja vuoden molemmilta lukukautilta.

Kalenterivuonna 1913 oli Helsingin kaupungin avustamista lastentarhoista kustannuksia Smk 202,377:62. Tästä rahamäärästä on kaupunki myöntänyt Smk 184,788:50 sekä peruutettujen lukukausimaksujen korvausta 4,082 markkaa eli yhteensä Smk 188,870:50.

Keskikustannukset kutakin lasta kohti ovat eri lastentarhoissa jonkin verran vaihdelleet, sen johdosta että nämä työskentelevät sangen erilaisissa oloissa. Ylipäättään ovat ruokintakustannukset kalliimmat köyhemmän väestön asumissa kaupunginosissa. Maksuja ei suoriteta yhtä säännöllisesti kuin niissä lastentarhoissa, joissa käy varakkaampain kotien lapsia, ja kun lapset eivät saa riittävää ravintoa kotonaan, täytyy näissä lastentarhoissa käyttää paljon runsaampia ruoka-annoksia. Lastentarhain kustannukset riippuvat niinkään huoneistosta maksettavasta vuokrasta. Kaikki lastentarhat ovat nimittäin sijoitettuna vuokrahuoneistoihin, ja tarkoitukseen sopivain huoneistojen saanti on sangen vaihteleva.

Sörnäsin kansanlastentarha ja Töölön ruotsinkielinen lastentarha ovat jo muutaman vuoden toimineet tarkoitusta varten rakennetuissa taloissa. Syksyllä 1913 pääsi Hermannin suomenkielinen lastentarha, joka aikaisemmin oli ollut sijoitettuna erittäin ikävään vuokrahuoneistoon, muuttamaan tilavaan ja hyvään huoneistoon, joka lastentarhaa varten oli teetetty Kotikallioon, Itäinen viertotie 25. Tämän lastentarhan johtajattaren, neiti Th. Wuorenheimon tarkomokkaan ja uhrautuvan työn avulla on saatu toimeen asiaa harrastava osakeyhtiö, joka verraten varsin kohtuullisesta vuokrasta antaa tuon ison rakennuksen sitä ympäröivine tilavine tontteineen ja puutarhoineen lastentarhan käytettäväksi. Talo on tilava, valoisa ja kodikas, ja lastentarhaa on onniteltava uuden kodin saamisen johdosta.

Se lastentarha, joka aikaisemmin jossain määrin epäsuotuisissa oloissa työskenteli Toukolassa, muutettiin syksyllä 1913 Hermanniin, missä sillä on valoisa ja ilmava huoneisto Gumtähdenkadun 4:ssä.

Kivenhakkaajakadun 3:ssa sijainnut suomenkielinen lastentarha on muutettu Punavuorenkadun 7:ään.

Lasten terveydentila on ollut varsin tyydyttävä; kuitenkin on useimmissa lastentarhoissa ilmaantunut eräitä tarttuvan taudin tapa-

uksia, niin että jotkut näistä laitoksista ovat olleet suljettuina lyhyen aikaa. Ilmaantuneet taudit ovat olleet tulirokkoa (18 tapausta), kurkkumätää (22 tapausta), tuhkarokkoa, hinkuyskää, vihurirokkoa ja pussitautia. Kaikki lapset tutki lastentarhain yhteinen lääkäri, t:ri Tor Vænerberg, joka totesi, että pelottavan lukuisat lapset potevat tuberkulosia jossakin muodossa tai ovat niin heikkoja ja niin epäsuotuisissa oloissa kasvaneita, että heitä odottaa kivulloinen elämä, ellei parannusta heidän elämänoloihinsa saada aikaan. T:ri Vænerberg ja lastentarhain opettajattaret tekivät sentähden alotteen kesäsiirtolain aikaansaamiseksi, joissa voitiin varata sijaa 184 lapselle.

Lastentarhoissa on tänä vuonna työskennellyt 78 opettajatarta. Kaksi heistä, neidit Ella Hultman ja Siiri Puhakka, ovat palvelleet asianomaisten lastentarhain johtajatarten ottamina ylimääräisinä opettajattarina. Seitsemän opettajatarta, neidit Elisabeth Björklund, Margit Björnberg, Mariquita Björnberg, Sigrid Björnberg, Helga Nygren, Hilda Soininen ja Jenny Töllikkö, ovat palvelleet viransijaisina. Neiti Magda Rasmussen nautti virkavapautta koko vuoden kuolemaansa asti, helmikuun 24 päivänä 1914, ja neiti Elsa Hytönen on niinkään ollut koko vuoden sairauden tähden estetty virkaansa hoitamasta. Lyhyenläistä virkavapautta ovat nauttineet eräät opettajattaret, niinkuin seuraavasta selonteosta näkyy.

Eri lastentarhoissa ovat työskennelleet seuraavat opettajattaret: Sörnäsän kansanlastentarhassa: johtajattaret neidit Hanna Rothman ja Elisabeth Alander, opettajattaret neidit Olga Pikoff, Lisi Roos, Nanna Hammar (kuoli helmikuun 16 päivänä 1914), Hanna Stenius, Esther Zidbäck, Siiri Siirala, Aili Sarkkila, Bertha Gröndahl (kevätlukukaudella), Lahja Waaranen, Lempi Valtonen, Siiri Puhakka, Anna Kalning (kevätlukukaudella koetteeksi lastenkamariosastolla), Hilda Nyholm ja Hilja Kuutti (molemmat viimeksi mainitut hoitivat yhteisesti samaa virkaa lastenkamarissa); Fredriksperin kansanlastentarhassa: johtajatar neiti Eva Brander, opettajattaret neidit Bertha Gröndahl (syyslukukaudella), Aino Saarelainen (kevätlukukaudella), Ines Sundholm ja Ingrid Gustafsson (iltapäivälastentarhassa); Hermannin kansanlastentarhassa, Guntähdenkadun 4:ssä: johtajatar neiti Karin Eklund (virasta vapaa kevätlukukaudella, viransijaisina neidit Barbi Luther ja Hilda Soininen), opettajattaret neidit Barbi Luther ja Elvi Sjöroos; Kallion ruotsinkielisessä kansanlastentarhassa: johtajattaret neidit Bertha Bäckman ja Lilli Winter sekä opettajattaret neidit Greta Ascholin ja Hella Federley; ruotsinkielisessä kansanlastentarhassa Tehtaan- kadun 13:ssa: johtajattaret neidit Helga Bengelsdorff ja Magda Rasmussen (virasta vapaa kuolemaansa asti helmikuun 24 päivänä

1914, viransijaisina neidit H. Bengelsdorff ja Helga Nygren) sekä opettajattaret neidit Martha Luther ja Helga Nygren; Hermannin ruotsinkielisessä kansanlastentarhassa: johtajattaret neidit Hilda Anthoni (virasta vapaa syyslukukaudella, viransijaisina neidit Signe Törnwall ja Lydia Fagerlund) ja Mildrid Brotherus (virasta vapaa kevätlukukauden, viransijaisina neidit S. Törnwall ja L. Fagerlund) sekä opettajattaret neidit Lydia Fagerlund, Sigrid Björnberg, Signe Törnwall ja Elsa Norrman; ruotsinkielisessä kansanlastentarhassa Sepänkadun 13:ssa: johtajatar neiti Elin Eklund sekä opettajattaret neidit Anna Kalning (virasta vapaa kevätlukukaudella, viransijaisena neiti Margit Ascholin), Hildur Nordman ja Signe Nordman; ruotsinkielisessä kansanlastentarhassa Vladimirinkadun 21:ssä: johtajatar neiti Ingeborg Liljeström sekä opettajattaret neidit Astrid Liljeström, Gunhild Liljeström ja Ester Mannelin; Töölön ruotsinkielisessä kansanlastentarhassa: johtajatar neiti Lydia Wendell sekä opettajattaret neidit Thyra von Christierson, Elsa Olin, Louise Stoltzenberg ja Ester Stenius; Kallion suomenkielisessä kansanlastentarhassa: johtajatar rouva Mary Methner sekä opettajattaret neidit Aino Hirn, Elsa Hytönen (virasta vapaa, viransijaisena neiti Edit Angervo syys- ja neiti Jenny Töllikkö kevätlukukaudella), Elli Knuutila (syyslukukaudella) ja Edit Angervo (kevätlukukaudella); suomenkielisessä kansanlastentarhassa Kansakoulukadun 1:ssä: johtajatar neiti Esther Floman (virasta vapaa maaliskuun 1 päivästä toukokuun 31 päivään, viransijaisina neidit Eini Streng ja Elisabeth Björklund) sekä opettajattaret neidit Signe af Hällström, Eini Streng ja Aino Sirola; Hermannin suomenkielisessä kansanlastentarhassa: johtajattaret neidit Elsa Borenius ja Therese Wuorenheimo (virasta vapaa maaliskuun 15 päivästä toukokuun 31 päivään, viransijaisina neidit E. Borenius ja Margit Björnberg) sekä opettajattaret neidit Gerda Forsström, Eeva Hyvärinen, Ella Hultman (ylimääräinen opettajatar syyslukukaudella), Elli Knuutila (kevätlukukaudella) ja Aino Solin (lastenkamariosastolla); suomenkielisessä kansanlastentarhassa Korkeavuorenkadun 1:ssä: johtajatar neiti Annie Rundström sekä opettajattaret neidit Hilja Immonen, Tyyni Stålhammar ja Bertha Waselius; suomenkielisessä kansanlastentarhassa Punavuorenkadun 7:ssä: johtajatar neiti Lina Hellgren sekä opettajattaret neidit Tekla Carlson, Elsa Nygren ja Aini Varheenmaa; Töölön suomenkielisessä kansanlastentarhassa: johtajatar neiti Anna Geitlin sekä opettajattaret neidit Helmi Geitlin, Ima Geitlin ja Ingrid Holmström.

Tänä vuonna sattui merkkipäivä Suomen lastentarhatyön historiassa. Tuli nimittäin kuluneeksi 25 vuotta siitä, kun neiti Hanna Rothman avasi Helsingissä ensimmäisen kansanlastentarhan, joka

samalla oli ensimmäinen koko tässä maassa. Muutaman vuoden johdettuaan mainittua lastentarhaa, joka alotti toimintansa Lapinlahdenkadun 11:ssä ja myöhemmin muutettiin nykyiseen huoneistoonsa Sepänkadun 13:een, perusti neiti Rothman yhdessä uskollisen työtoverinsa neiti Elisabeth Alanderin kanssa uuden lastentarhan Sörnäsiin. Tässä lastentarhassa ja siihen yhdistetyssä lastentarhaopettajatarseminaarissa on suurin osa maamme lastentarhaopettajattarista saanut kasvatuksensa. Sadoin luetaan ne nuoret naiset, jotka täällä ovat saaneet ohjausta, opetusta ja herätystä pienten lasten keskuudessa harjotettavaan työhönsä, ja tuhansiin nousee niiden lasten luku, joiden ensimmäiset elinvuodet ovat käyneet valoisammiksi ja rikkaammiksi niiden kokemusten ja vaikutelmien johdosta, joita he ovat saaneet kaikissa niissä maamme monilukuisissa lastentarhoissa, jotka juontavat juurensa Sörnäsin kansanlastentarhasta Helsingissä.

Lastentarhain tarkastaja on tänä vuonna ollut tavattavana kansliassaan kahdesti viikossa lukukausien varrella sekä tehnyt 97 pitempää tai lyhempää käyntiä lastentarhoissa. Tarkastajan aloitteesta päättivät kaikki johtajattaret ryhtyä käyttämään samaa lääkäriä lasten tutkijana sekä neuvojen ja avun antajana tarpeellisissa tapauksissa. Tarkastaja sai niinkään toimekseen puhutella lääkäriä ja ryhtyä lääkärintutkimusten yhteydessä oleviin toimenpiteisiin.

Lastentarhain opettajattaret ovat neljästi vuoden varrella koontuneet yhteisiin kokouksiin, joissa puhetta on johtanut lastentarhain tarkastaja. Kokouksissa on pidetty esitelmiä ja keskusteltu lastentarhatyötä koskevista kysymyksistä, niinkuin lastentarhain kurinpidosta, lasten työskentelyttämisestä, lasten oleskelun järjestämisestä ulkosalla sekä lastentarhoista ja armeliaisuustyöstä, kesäsiirtoloista, lastentarhoista ja säästökassatoiminnasta. Käytännöllisiä tuloksia näistä kokouksista olivat, paitsi niiden herättävää ja elvyttävää vaikutusta, aloitteen tekeminen lastentarhain kesäsiirtolain aikaansaamiseksi sekä käynti vaivahoitohallituksen kansliassa, missä kuvernööri I. Gordie näytteli hallituksen laatimaa avunetsijän korttiluettelo.

Lastentarhain johtajatarten kesken on pidetty moniaita kokouksia, joissa on käsitelty lastentarhoja koskevia käytännöllisiä ja taloudellisia kysymyksiä.

Kansanlastentarhain palveluksessa oleva lääkäri on toiminnastaan työvuonna 1913—14 antanut seuraavan kertomuksen:

Toimintani alkoi syyskuun puolivälissä, jolloin mahdollisimman perinpohjaisesti tutkin kaikkien lastentarhain kaikki oppilaat. Tutkimuksessa tarkkailtiin varsinkin ihonväriä ja mahdollista vähäverisyttä, ruumiinrakennetta, ravintotilaa sekä ehkä ilmeneviä tuberkulosin merkkejä. Tutkimuksen tulokset sekä tiedot ruumiin painosta ja pituudesta kirjotettiin miltei samantapaisiin n. s. terveyslippuihin, joita käytetään kansakouluissa. Näön tarkkuutta ja kuulokykyä ei tutkittu, osin syystä että semmoinen tutkimus, kun kysymyksessä on pieniä lapsia, on vaikea ja aikaa vievä, osin syystä että lastentarhain työ ei aseta näiden aistimien tarkkuudelle samoja vaatimuksia kuin varsinainen koulutyö.

Jos tutkimuksessa todettiin lääkärinhoitoa vaativia taudinmerkkejä, osotettiin lapsi suosituskirjeellä varustettuna johonkin kaupungin poliklinikkaan tahi yksityisen lääkärin luo. Useissa lastentarhoissa saivat ulkonaisia vikoja, niinkuin ihottumaa, silmä- ja korvavikoja y. m. potevat lapset päivittäistä hoitoa laitoksessa, varsinkin jos lapsen kotiolojen johdosta säännöllisen hoidon saanti kotona oli epäilyksen alaista. Kussakin lastentarhassa on tätä tarkoitusta varten vähäinen lääkevarasto. Kun lasten tilan ja ulkonäön perusteella saattoi olettaa virheellistä ravitsemista tai muita epäkohtia, kutsuttiin äiti tai edusmies saapuville saamaan tarpeellista ohjausta. Kun näissä keskusteluissa vanhempain tietämättömyys lastenkasvatuksesta ja yleisen terveydenhoidon pääkohdista kävi ilmeiseksi, päätin kevätlukukaudella kaikissa kansanlastentarhoissa pitää näistä asioista helppotajuisia esitelmiä vanhemmille. Päätäten lukuisasta osanotosta, joka osittain kuitenkin johtui samaan aikaan tarjoillusta kahvista, sekä vanhempain julkilausumista kiitollisuuden ilmauksista näyttävät annetut opetukset olleen tervetulleita, ja saanee sentähden toivoa, että jokin osa niistä tuottaa käytännöllistä hyötyä.

Mitä ylipäättään tulee lasten yleistilaan, täytyy tunnustaa, että se oli parempi kuin olin odottanut. Erikoisesti herätti huomiotani todella huonosti ja puutteellisesti ravittujen lasten verraten vähäinen lukumäärä. Käsitys lapsen ravintotilasta on kuitenkin aina subjektiivinen ja sen varassa, mitä vaatimuksia siinä kohden asettaa. Jos on sitä mieltä, että lapsen täytyy koko kasvuaikansa olla pyöreä ja pönäkkä kuin keruubi, oli vajamittaisten luku suuri, mutta jos sitä vastoin pitää kohtuutta rajana, täytyi todeta, että lapsista useammat olivat mitan ylä- kuin alapuolella. Monessa tapauksessa saattoi todeta tuntuvaa liikaravitsemistakin.

Paljon useammin kuin ravintotila soi ihonväri sijaa toivomuksille; kalpea kasvojen väri ja silmiä ympäröivät tummat renkaat kertovat kurjista, liika-asutuista hökkeleistä riittämättömine ilman

ja valon saantineen, sopimattomasta ravinnosta ja puutteista. Niitä tapaakin sentähden useimmin köyhimpäin esikaupunkien lastentarhain hoidokeissa, joiden joukossa tuberkulosikin on enimmin levinnyt. Kevätlukukaudella toimitetussa tuberkulinitutkimuksessa, joka käsitti noin $\frac{3}{4}$ kaikista lastentarhain lapsista, todettiin, että Sörnäsän lapsista hyvinkin 50 % oli jo tässä iässä tuberkulosin tartuttamia, jota vastoin vastaava prosenttiluku keskikaupungilla oli noin 30—40. Verraten tähän tuberkulositartunnan saaneiden lasten korkeaan prosenttilukuun oli tuberkulootisia taudinmerkkejä osottavain lasten luku vähäinen, johtuen pääasiallisimmin siitä, että tuberkulosi lapsuusvuosina laajassa mitassa pyrkii paranemaan, mutta osaksi varmaan siitäkin, että vanhemmat eivät lähetä tuberkulootisia lapsia lastentarhoihin.

Kun salainenkin tuberkulosi, varsinkin huonoissa ulkonaisissa oloissa, aina tuottaa vaaraa lapselle ja näytti järkiperaiselta käydä ajoissa käsiksi asiaan, heräsi ajatus kesäsiirtolain perustamisesta näitä lapsia varten. Kiitos sen tarmon ja harvinaisen asianharrastuksen, jolla sekä lastentarhain tarkastaja että kaikki johtajattaret ja opettajattaret tähän ajatukseen yhtyivät, voitiin se toteuttaa laajemmassa mitassa kuin oli uskallettu toivoa. Heikoimmista ja vähimmin kehittyneistä lapsista valikoitiin erikoisesti tuberkulootisia merkkejä osottavat sekä tuberkulootisten vanhempain lapset, jolloin aina köyhimmille suotiin etusija paremmassa asemassa olevain edellä. Sitä paitsi otettiin mukaan eräitä tuberkulosista vapaita, mutta erittäin heikkoja ja hentoja lapsia. Vanhempia muuten kehoitettiin mahdollisimman laajassa mitassa lähettämään lapsia sukulaisten ja tuttavien luo maaseudulle, ja hankittiin tätä varten vapaalippuja valtionrautateillä. Kaikkia vanhempia kehoitettiin sitä paitsi mikäli mahdollista karaisemaan ja vahvistamaan lapsia käyttämällä heitä paljain jaloin sekä antamalla ilma-, aurinko- ja merikylypyjä.

Kulkutaudeista raivosivat lukuvuoden varrella varsinkin pussitauti ja vihurirokko, jotka kuitenkin vaarattoman laatunsa johdosta eivät vaatineet ryhtymään erikoisiin toimenpiteisiin. Tulirokkoa ja kurkkumätää ilmaantui ajoittain kaikissa lastentarhoissa, mutta ne eivät aiheuttaneet muita toimenpiteitä kuin lastentarhain perinpohjaisen puhdistuksen ja sulkemisen enintään muutamaksi päiväksi.

Lastentarhahuoneistoille on asetettu mahdollisimman suuret terveydelliset vaatimukset; valitettavasti ei ole vielä onnistuttu saamaan niitä kaikkia täytetyiksi, mutta asia on päiväjärjestyksessä ja pidetään siinä, kunnes kullakin lastentarhalla on oma, tarkoitusta varten rakennettu koulutalonsa. Sillä sitä ennen eivät terveydelliset vaatimukset voi tulla täysin tyydytetyiksi.

Vaikeinta on vuokrahuoneistoissa saada kyllin isoa ja ilmavaa kokoussalia, jommoisella lastentarhassa on tuntuvasti suurempi merkitys kuin missään muussa koulussa. Paitsi Ebeneserkotia, Bertha-Maria kotia ja Hermannin suomenkielistä kansanlastentarhaa voivat oikeastaan vain Hermannissa Guntähdenkadun 4:ssä ja Fredriksperissä sijaitsevat kansanlastentarhat kehua omistavansa semmoisen salin. Eräissä lastentarhoissa on koetettu tulla toimeen yhdistämällä kaksi huonetta yhdeksi, mutta nämäkin salit ovat liian mataloita, jotta ilma voisi niissä pysyä niin hyvänä kuin pitäisi. Huonoimmassa asemassa on tässä kohden Hermannin kansanlastentarha, jonka kokoushuone ei täytä kohtuullisiakaan vaatimuksia ja jonka laajentamista onkin vaadittu. Liian ahdas huoneisto on niinikään Punavuorenkadun kansanlastentarhalla.

Jotta ilma ahtaassa-asumisesta huolimatta voisi pysyä mahdollisimman raittiina ja puhtaana, olen lastentarhoissa käydessäni vaatinut mahdollisimman laajassa mitassa laittamaan n. s. terveysikkunoita. Niin pitkälle kuin varat ja asianomaisten talonisäntäin myötämielisyys ovat riittäneet, onkin tätä vaatimusta noudatettu kaikissa kansanlastentarhoissa.

En voi lopettaa kertomustani mainitsematta sitä erinomaista suhdetta, joka vallitsee kansanlastentarihain ja kotien kesken ja jota pitävät voimassa johtajatarten ja opettajatarten taajat käynnit oppilaiden kotona. On ilmeistä, että terveydenhoitokin tästä hyötyy sangen paljon, sillä kodeissa vallitsevat terveydelliset epäkohdat, jotka muuten jäisivät tuntemattomiksi, tulevat siten ilmi ja voidaan yhteisin ponnistuksin ehkä poistaa.
